

Elinga, Pieter Janssens

GEBOREN IN 1623 TE BRUGGE (ALDUS BRIÈRE-MISME I)

Wordt in 1653 als schilder in Rotterdam vermeld, in 1653, 1657 en 1662 in Amsterdam als schilder en muzikant; in 1682 was zijn vrouw daar weduwe (Bredius, blz. 1767-1772 en A. Bredius, in *Oud-Holland* 38, 1920 blz. 180). Pas sinds Hofstede de Groots artikel van 1891 kent men enkele schilderijen van zijn hand: interieurs en stillelevens.

Lit.: C. Hofstede de Groot, 'De schilder Janssens, een navolger van Pieter de Hooch', in *Oud-Holland* 9, 1891, blz. 266-296. / A. Bredius, 'De schilder Pieter Janssens Elinga', in *Oud-Holland* 27, 1909, blz. 232-235. / BREDIUS, blz. 1767-1772. / C. Hofstede de Groot, in: THIEME-BECKER XVIII, 1925, blz. 418 e.v. / Cl. Brière-Misme, 'A Dutch Intimist Pieter Janssens Elinga', in *Gazette des Beaux-Arts* 31, 1947, I: blz. 89-102, II: blz. 151-164; 32, 1947, III: blz. 159-176; 33, 1948, IV: blz. 347-366. / E. Plietzsch, *Holländische und Flämische Maler des XVII. Jahrhunderts*, Leipzig, 1960, blz. 68 e.v.

54 Dame met parelsnoer

Inv.nr. 42-1946

Doek, 66 x 63 cm. Gem. l.o. de tafel: *Janssens E.*

Toest.: vuil, maar gaaf, kleine verspreide retouches, zie ook beneden

Rest.: door C.B. van Bohemen, Den Haag, 1929, blijktens koperplaatje op verso

Herk.: Veil. Warner Weesman Borghartzoon, Amsterdam, 11 april 1816, nr. 88, als 'P. de Hoge', voor f. 62,- aan De Vries (zie beneden). / Veil. Amsterdam, 18 oktober 1819, nr. 26, als 'P. de Hooghe' voor f. 55,- aan De Vries (zie beneden). / Mogelijk in 1880 in de verz. (zie blz. 32). / In 1891 in de verz. (Hofstede de Groot 1891)

Lit.: Hofstede de Groot, op.cit., 1891, blz. 290, nr. 11. / C. Hofstede de Groot,

'Proeve eener kritische beschrijving van het werk van Pieter de Hooch', in *Oud-Holland* 10, 1892, blz. 180. / HOFSTEDEN DE GROOT I, blz. 569 (als geen De Hooch, maar Elinga). / Bredius, op.cit., 1909. / MED. 1922, blz. 131. / HOFSTEDEN DE GROOT, loc.cit., 1925. / KNUTTEL 1926, blz. 20, 40 nr. 28. / Brière-Misme, op.cit. 1947, III, blz. 161, afb. 1 / (niet vermeld bij DE WIT). / Plietzsch, op.cit., blz. 70. / VAN HASSELT 1965. / BERGEN

Tent.: Den Haag, 1909, cat.nr. 214

In zijn artikel van 1891, waarmee hij zijn naam vestigde als voortreffelijk kunsthistorisch onderzoeker, schreef Hofstede de Groot het schilderij, dat hij bij Bredius in Amsterdam zag, aan Janssens Elinga toe. Dit op grond van vergelijking met een gesigneerd interieurstuk, toentertijd in de verz. Brockhaus. Ons stuk noemt Hofstede de Groot 'niet gemerkt'. In 1909 wist Bredius te melden dat de (ook thans zichtbare) signatuur na een schoonmaak tevoorschijn was gekomen. Die handtekening lijkt precies, zoals Bredius opmerkte, op de bij Hofstede de Groot (1891, blz. 271) afgebeelde signaturen van P. Janssens Elinga. Andere gemerkte interieurs van de meester zijn sindsdien niet aan het licht gekomen (zie Brière-Misme).

In Hofstede de Groots (1891) uitvoerige beschrijving van het stuk is sprake van 'een jonge dame, die haar hoofdje naar den beschouwer wendt', terwijl wij haar nu en profil zien. Dezelfde auteur herkende echter ook dit 'gezichtje (als) geheel overgeschilderd'. Mevrouw Brière-Misme, die het schilderij in 1947 in zijn huidige toestand afbeeldde, noemt toch ook nog gezicht en schouders door restauratie verknoeid. Het hoofd van de vrouw is inderdaad zwakker van uitvoering dan de rest van het schilderij.

In zijn in 1892 gepubliceerde lijst van ooit ten onrechte aan Pieter de Hooch toegeschreven werken, identificeerde Hofstede de Groot het stuk met het volgende in 1816 en 1819 als een De Hooch geveilde doek:

- 1816: 'In een aloude kamer met schilderijen behangen staat een vrouw met een bont omzoomde kleding voor haar kaptafel, met een snoer paarlen in de hand, door de Deur ziet men op een Binnenplaats. Allernatuurlijkst, op D.h.26, br. 24 duimen' (= 66 x 61 cm).
- 1819: 'In een aloud Binnenvertrek staat eene jonge vrouw aan eene tafel, met een snoer paarlen in hare handen; door eene openstaande deur ziet met op een helder verlichte binnenplaats; delikaat op D., h.26, br.24 d.'

Mevrouw Brière-Misme wijst op de kleine schaal van figuren en voorwerpen ten opzichte van de ruimte en op de opvallende verwantschap met Pieter de Hoochs 'Goudweegster', nu in Gemäldegalerie, Berlijn-Dahlem. Zij vindt Elinga's 'Dame met parelsnoer' niet erg geslaagd (h.i. verstoorde de meester het geheel door rechts een doorkijk naar buiten aan te brengen). Zij dacht daarom dat het een jeugdwerk is, geschilderd ca. 1665. Hofstede de Groot achtte het schilderij om dezelfde reden een laat werk (Hofstede de Groot 1925).

De modellering komt mij nogal dor en schematisch voor. Het oranje-rood achter het venster is geïnspireerd op De Hooch, doch verkeerd begrepen. Bij De Hooch wordt er de kleur van gordijnen of het daardoor gezeefde of van gereflecteerde licht mee weergegeven. Op dit stuk is het rood alleen denkbaar als zich achter het raam een vuurzee zou bevinden.

Vergelijk over het motief van een dame met parelsnoer op Hollandse 17de eeuwse schilderijen: E. de Jongh, in *Simiolus* 8, 1975/76, blz. 69-97.